

Ýakyn Gündogardaky uruş ody Russiýany güýçlendirýär

Category: Kitapcy, Nukdaýnazar, Publisistika, Sözler

написано kitapcy | 26 января, 2025

Ýakyn Gündogardaky uruş ody Russiýany güýçlendirýär **ÝAKYN GÜNDOGARDAKY URUŞ ODY RUSSIÝANY GÜÝÇLENDİRÝÄR**



Üns merkeziniň ugrunyň üýtgemegi mundan beýlæk dünýäde iň köp gürrüňi edilen temanyň Russiýa-Ukraina urşy däl-de, Ýakyn Gündogar bolmagy Putini rahatlandyrana meñzeýär

Halkara tema üýtgedi. Häzir dünýäde Russiýa-Ukraina ursunyň däl-de, Ýakyn Gündogaryň gürrüni köp edilýär.

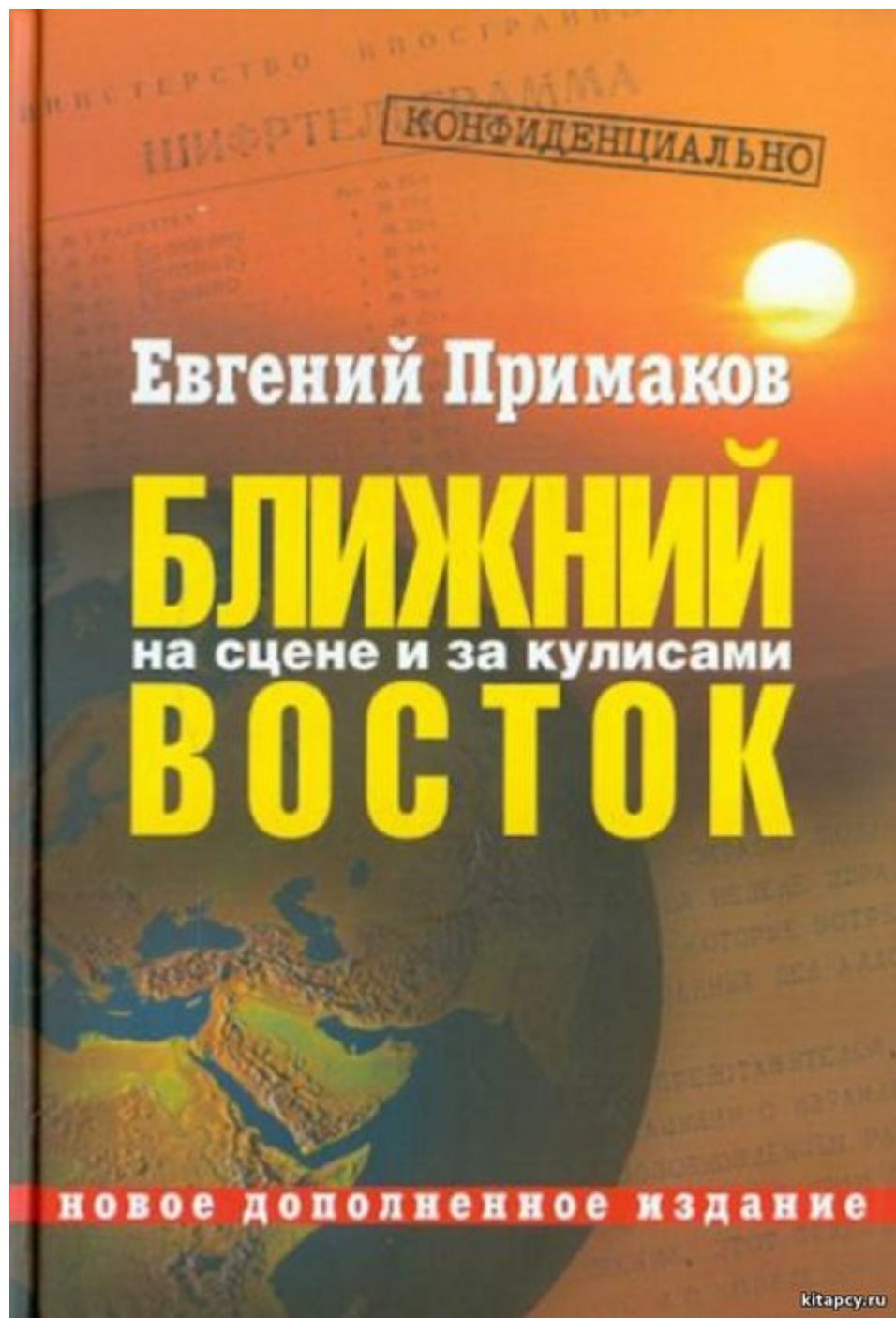
2022-nji ýylyň 24-nji fewralyndan bări eýýäm ýigrimi aýa golaý wagt bări ýüz müňlerçe adamyň ölümine getiren uruşyň hüjüm ediji tarapy bolandygy üçin birnäçe gezek raýat ölümlerine sebäp bolmakda aýyplanan rus hökümeti ynjalykly dem aldy.

Hemmesi bu-da däl. Soňky aylarda Günbatar maddy taýda we ýarag babatda yzygiderli goldap duran Ukrainasynyň Russiýanyň garşysynda garaşylan netijäni gazanmaýandygyndan zeýrenýärdi. Soňky gezek ABŞ-nyň Ukraine niýetlenen täze kömek tapgyryny Kongresden geçirip bilmedi.

Bu ýagdaý diñe ABŞ-da däl, soňky döwürde onuň täsirine girip barýan Ýewropa döwletleriniň arasynda-da howsala döretdi. Ýewropa bileleşiginiň (ÝB) Daşary syýasat boýunça ýokary derejeli wekili Žozep Borrell Wašingtonyň Kiýewe berjek kömeginiň.

babatda emele gelen böwšeňlikden ynjalyksyzlanýandygyny aýtdy web»ABŞ-nyň goldawynyň döredýän boşlugyny Ýewropa dolduryp bilmeýär» diýdi.

Bileleşigij ygtyýarlylary häzire çenli Ukraina 25 milliarda barabar harby serişdeler bilen birlikde jemi 82 milliard ýewrolyk kömek edendiklerini aýdýarlar. ABŞ-nyň eden kömegi bolsa azyndan 113 milliard dollara ýetýär. (mediýada başgarak maglumatlaram bar).



- ABŞ Kiýewe kömek bermegini dowam etdirip bilermi?

Her niçik-de bolsa, Baýden we Pentagon Ukraina edýän kömegini dowam etdirmegiň bir alajyny tapar, emma näceräk kömek etjekdigini öňünden bilmek kyn. Waşington 2024-nji ýyl üçin jemi 100 milliard dollarlyk kömek etmegin göz öňüne tutýar. «The Wall Street Journal» azyndan 50 milliardlyk kömeginiň berilip bilinjekdigini ýazýar.

Birnäçe gün öñem ara alyp maslahatlaşylan bu ýagdaýlar hazırlaýan üýtgäne meñzeýär. Indi ABŞ «Ysraýyla soňuna çenli kömek» bermek niýeti bilen aýaga gakdy. Öňümizdäki ýylyň noýabrab aýynda prezident saýlawlaryny geçirmeli ýurtta Ukraina bilen Ysraýla bir wagtyň özünde uly kömek berilmegi mümkünlikä, muny öñünden çaklamak aňsat däl.



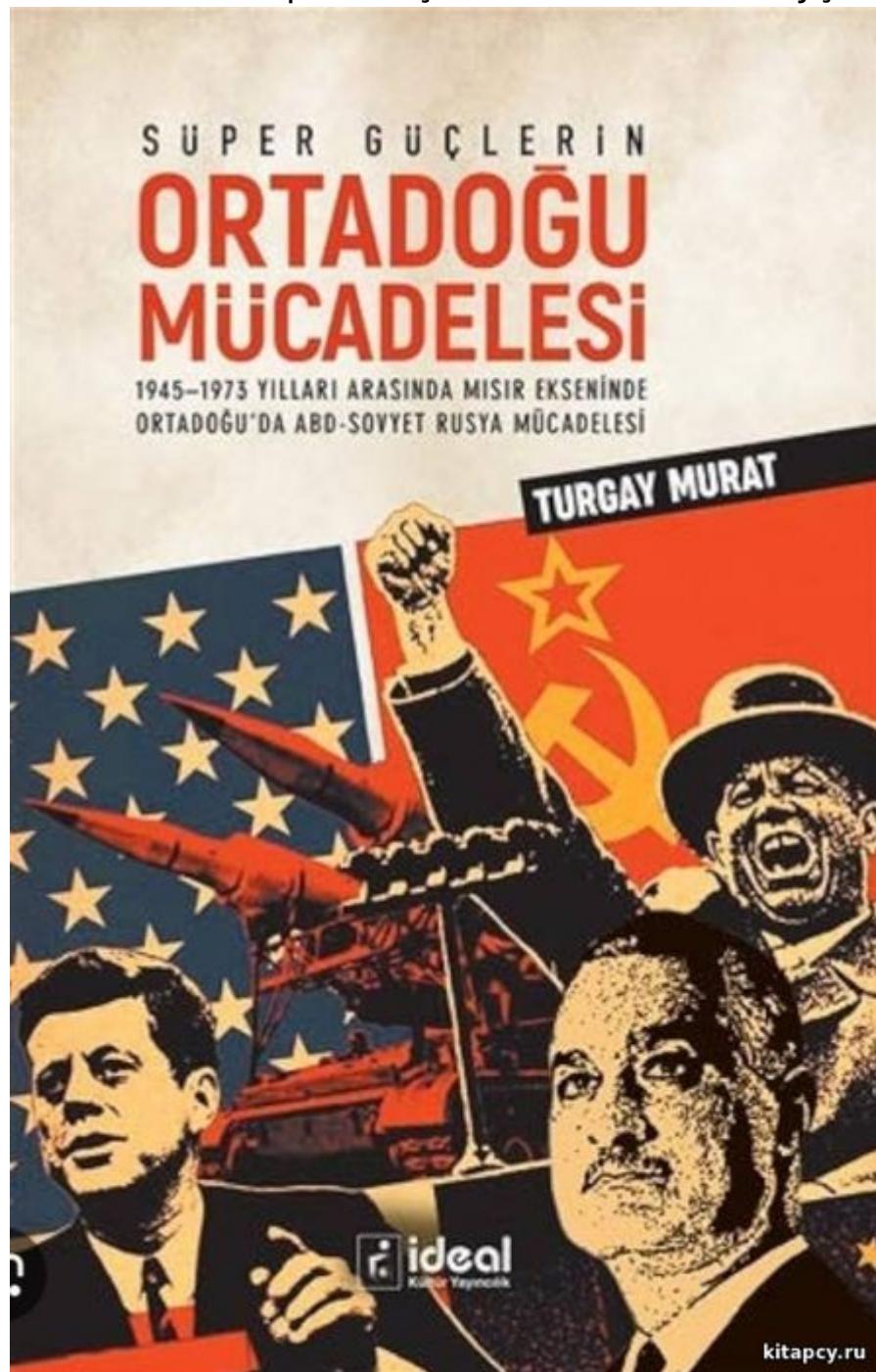
Bu çaprazlyklar we kynçylyklar Kreml begendirýär. Şonsuzam uruşy uzak möhlete çekip üstün çykmagy meýilleşdirýän Moskwanyň nukdaýnazarynda Günbataryň öz içindäki pikir bölünüşikleri we barha artýan «Ukraina ýadawlygy» üstünligiň esasy açarlarynyň arasynda hasaplanýar.

Ak Tamyanň «eserdeň formulany» kämilleşdirip, Ukraina we Ysraýla edýän kömeklerini bir bukjada birleşdirmäge synanyşyandygy hakdaky habarlar ýaýraýar. Bu synanyşygyň başa barjagy nägumana.

Emma nähili formula boljakdygy pikir edilende, isleseň-islemeseň aklyňa «Russiya duşmanlygy» umumy bähbidi gelýär. Bu pikir soňky günlerde Ukrainanyň prezidenti Wladimir Zelenskinin eden çykyşlarynda mesaňa bildirip dur. «Hamasyň»

terrorçylykly aktlary biken Russiýanyň Ukraina eden çozusynyň arasynda parallelilik guran ukrainaly baştutan nyşana hökmünde «Hamas»-Eýran-Russiya» üçlüğini görkezýär we elbetde diňe Ysraýyla ünsüñizi berip Ukrainany goldamagy ýatdan çykarmaň» signalyny berýär.

Şuňa meňzeş çemeleşmeler günbatarly mediýada we syýasatçylaryň arasynda-da agzalýar. (Bu ýerde ysraýyl hökümetiniň bular ýaly pikirleri öňe sürmändigini nygtap geçeliň). Hatda käbirleri «Hamasyň» hüjüminiň aňyrsynda Moskwa bar» diýmäge çenli het edip bilýär. Ganly wakalaryň rus lideri Wladimir Putiniň ýetmiş bir ýaşyny dolduran 7-nji oktyabr gündünde başlamagy-da käbirleriniň pikiriçe «üns berilmeli yşarat»...



• **Günbatar garşıdaşlygy Russiýany Ysraýyldan daşlaşdyryp biler**

Gürrünsiz, Russiýanyň daşary syýasatynyň şowsuz ugurlary kän. Emma Ýakyn Gündogarda onuň täsirli üstünlikleri gazanandygyny boýun almak gerek. Moskwa sebitiň ähli döwletleri bilen umumy dil tapşyp bilyär. Palestinalyalar we ysraýyllylar bilenem şeýle. Onuň pozisiýasy aracylyk etmäge laýyk.

Emma bir seredäýmäge birnäçe päsgelçilik bar ýaly.

Russiýa bilen Ysraýylyň, şeýle-de Putin bilen Ysraýylyň premýer-ministri Netanýahunyň arasyndaky oñyn gatnaşyklar soňky döwürde öñküsi ýaly däle meñzeýär. Sowuklyg-a diýio bolmaýar, ýöne aralyk biraz açylana meñzeýär.

Putiniň soňky döwürlerde içerki syýasatda dürli formalarda güýçlendiren «jöhít duşmançylygy» (Zelenskini we käbir oppozisioner rus işewürlerini jöhitligiň üsti bilen tankyt etmegi) rus jemgyyetinde we syýasatçylaryň arasynda Palestina has ýakyn durýan pozisiýa iterýär. Elbetde, şeýle bolmagyna tradision sowet däpleriniňem täsiri bolaýmaly.

Bulardan has möhüm ýene bir gürrüň bar:

Rus ýolbaşçylary «Hamas»-Ysraýyl çaknyşyklary boýunça beren beýanatlarynda iki tarapa-da deň sözleru ulanyp, ýaraşykdan we iki döwletli çözgütden söz açdylar. Emma munuň üstüne şobada «bolup geçýän wakalar üçin ABŞ-nyň we Günbataryň jogapkärdigini» hem goşdular. Günbatar paýtagtlary bilen Moskwanyň arasynda hut şu boýunça syýasy çekişme güýjese gerek.



Geçen wagtyň dowamynda Günbatar (doly bolmasa-da ep-esli derejede) Ysraýylyň arkasynda duranda we şol bir ýagdaýda Russiya garşy pozisiýany dowam etdirende, bu, islese-islemese Kremlı has beter Günbatara garşy we has köp Palestinanyň tarapdarlygyny edýän pozisiýa iterip biler. Elbetde, üýtgeşmelere we şu ikiarada Hytaýyň pozisiýasyna-da seretmek gerek (Moskwa üçin Ukraina hem başdan geçirýän kynçylyklaryna baglanyşyklylykda halkara düşünişmezliklerde Pekiniň özünü alyp barşy öñküsinden has möhüm ýagdaýa geldi).

Halkara arenada barha ýalñyzlaşýan Moskwa üçin Tähran hem öñküsinden has möhüm paýtagta öwrüldi. Şuňuň bilen baglanyşyklylykda Russiyanyň çaknyşyklaryň Eýrana syczramagyndanam düýpli täsirlenjekdigi görnüp dur.

Siriýa hem bar. Soňky ýyllarda Ýakyn Gündogardaky iň uly gazanjy bolan Siriýadaky mümkünçiliklerini hiç kimsä beresi gelmeýän Kreml Ysraýyl we ABŞ bilen şu boýunça-da garşyma-garşy bolup biler.

Elbetde, doly tersinden seredip, Moskwanyň Tährany we Damasky özüne sazljakdygyny, hatda belkäm Ankara, Kair, Doha bilen birlikde uruş odunyň söndürilmegi bilen aracylyk edip biljegini-de öñe sürüp bolar.

Emma häzirki günlerde olar ýalam umytly bolmak juda kyn...

Hakan AKSAÝ.

«T24» internet gazeti, 12.10.2024 ý. Publisistika